30/07/2022

Προκόπης Παυλόπουλος: Η «συμπόρευση» της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας με βασικές αρχές της Χριστιανικής Διδασκαλίας

/ Γνώμες

…όπως ιδίως με τις αρχές της Ελευθερίας και της Αντιπροσώπευσης

Σε εισήγησή του, στην Συνεδριακή Εκδήλωση που οργάνωσε η Ιερά Μητρόπολις Καρπενησίου στα Βραγγιανά του Νομού Ευρυτανίας, η οποία είχε ως θέμα την «“Συμπόρευση” της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας με βασικές αρχές της Χριστιανικής Διδασκαλίας», ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας και Επίτιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Προκόπιος Παυλόπουλος επισήμανε, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

«Την καθιέρωση της Χριστιανικής Διδασκαλίας ως τρίτου πυλώνα του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού διευκόλυνε, τα μέγιστα, το γεγονός ότι στην διαδρομή προς την

εμπέδωσή της η Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία βρήκε έναν, primafaciae «απροσδόκητο», σύμμαχο: Την Χριστιανική Διδασκαλία, μέσω θεμελιωδών αρχών και αξιών της, κατ' εξοχήν δε μέσω της Ελευθερίας, έστω και αν αυτή, στο συγκεκριμένο θρησκευτικό πεδίο, ξεκινά από εντελώς διαφορετική αφετηρία. Δηλαδή αφετηρία που απέχει ουσιωδώς από την θεσμική και πολιτική σύλληψη της Ελευθερίας, την οποία υπηρετεί η Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία. Πέραν τούτου, όπως εξηγείται στην συνέχεια, η Χριστιανική Διδασκαλία είναι εκ φύσεως εξοικειωμένη και με την έννοια της Αντιπροσώπευσης, η οποία συνιστάθεμελιώδη αντηρίδα της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας.

Α. Υπό τα ως άνω, λοιπόν, δεδομένα, και αν ακόμη γίνει δεκτό -και πρέπει, για λόγους ιστορικούς και θεσμικούς, να γίνει δεκτό- ότι οι ευθείες θρησκευτικές προεκτάσεις της πορείας εμπέδωσης της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας είναι από ασθενείς έως ανύπαρκτες, θα ήταν μάλλον αυθαίρετο, πάλι από ιστορική και πολιτική έποψη, να υποβαθμισθεί και, πολύ περισσότερο ν' αγνοηθεί, η σημασία της οιονεί αγαστής «συμπόρευσης» της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας με τις αρχές της Χριστιανικής Διδασκαλίας. Υπό την έννοια, ότι από την μια πλευρά η Χριστιανική Διδασκαλία δεν βρήκε -το αντίθετο μάλιστα- στην Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία μια μορφή πολιτειακής οργάνωσης «εχθρική» προς τις βασικές της αρχές. Και, από την άλλη πλευρά, η Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία, έχοντας στο θεσμικό και πολιτικό της «οπλοστάσιο» ως εμβληματικό μέσο ανάπτυξης της προσωπικότητας του Ανθρώπου και την απόλυτη Θρησκευτική Ελευθερία, δεν χρειάσθηκε ν' αντιμετωπίσει την Χριστιανική Διδασκαλία ως ένα είδος «εσωτερικού εχθρού». Όλως αντιθέτως, λοιπόν, «συμπορεύθηκε» με αυτήν για την υπεράσπιση των θεσμών τόσο της Ελευθερίας όσο και της Αντιπροσώπευσης.

Β. Κατ' αρχάς, η ιστορική έρευνα αποδεικνύει, με αμάχητα τεκμήρια, ότι η Χριστιανική Θρησκεία ξεπήδησε και μπόρεσε να επιβιώσει, στα πρώτα βήματα των πιστών της, μέσω της διεκδίκησης της Θρησκευτικής Ελευθερίας και της αντίστοιχης άμυνας απέναντι στους απηνείς διωγμούς πολλών ύστερων Ρωμαίων Αυτοκρατόρων. Κατά τους διωγμούς αυτούς οι πρώτοι Χριστιανοί έδειξαν την πρωτοφανή, για τα δεδομένα της εποχής, αφοσίωσή τους στα θρησκευτικά τους «πιστεύω» αλλά και την απαράμιλλη αντοχή τους έναντι των βαρβάρων μεθόδων των διωκτών τους. Άλλωστε, η ίδια η διδασκαλία του Χριστού, όπως έχει καταγραφεί στα Ευαγγέλια, υπονοεί -ή και διακηρύσσει ευθέως- την Ελευθερία, και μάλιστα υπό διάφορες, πλην όμως συμπληρωματικές μεταξύ τους, εκδοχές. Έτσι π.χ.:

1.Στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο (8,32)καταγράφεται το ρητό του Χριστού, σχετικά με το θεμελιώδες πρόταγμα της Ελευθερίας και την σύνδεσή της με την

αναζήτηση της Γνώσης και της Αλήθειας: «Γνώσεσθε τήν ἀλήθειαν, καί ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς». Και ναι μεν ο Χριστός δεν έδωσε -φυσικά «ἐν πλήρει συνειδήσει» των παγίδων της σχετικότητας- απάντηση στο ερώτημα του Ποντίου Πιλάτου «τίἐστίνἀλήθεια» (Ιωάν. 18,38). Πλην όμως, και μόνο το γεγονός ότι θεωρεί πως η αναζήτηση της Αλήθειας οδηγεί στην απελευθέρωση του Ανθρώπου, και συγκεκριμένα στην απελευθέρωση από τις διαβρωτικές για την αξία του δοξασίες και προκαταλήψεις, αναδεικνύει το πόσο η Χριστιανική Διδασκαλία βασίζεται στην Ελευθερία, ως μέσο ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας. Και στο σημείο αυτό η Χριστιανική Διδασκαλία «συναντά», κατά κάποιο τρόπο, το Αρχαίο Ελληνικό Πνεύμα, το Ελεύθερο Πνεύμα της αμφισβήτησης της «κατεστημένης» γνώσης, το Πνεύμα της διαρκούς αναζήτησης της Αλήθειας και της, μέσω αυτής της αναζήτησης, θεμελίωσης της «Σοφίας», ήτοι της Επιστήμης.

2.Στο κατά Μάρκον Ευαγγέλιο (8, 34), ο Χριστός διακηρύσσει: «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶἀκολουθείτω μοι». Και μόνον η ρήση αυτή, ως μια από τις βάσεις της Χριστιανικής Διδασκαλίας, αποδεικνύει ότι η Χριστιανική Θρησκεία, εκ καταγωγής, κινείται, έναντι των μελλοντικών πιστών, στον αντίποδα του προσηλυτισμού και, πολύ περισσότερο, του καταναγκασμού. Και τούτο, γιατί το «όστις θέλει» σημαίνει, υφ' οιανδήποτε ερμηνευτική εκδοχή, ευρεία ελευθερία επιλογής θρησκευτικής κατεύθυνσης: Ο Χριστός θέτει ως βάση της ένταξης των πιστών στην χορεία των Χριστιανών την ελεύθερη θέλησή τους να το πράξουν, άρα την ελεύθερη δυνατότητά τους να διαλογισθούν και να επιλέξουν, υποδεικνύοντας, επιπροσθέτως, τα μέσα που διευκολύνουν μια τέτοια συμπόρευση.

Γ. Η κατά τ' ανωτέρω ευθεία σύνδεση της Χριστιανικής Διδασκαλίας με την Ελευθερία, υπό τις επιμέρους εκφάνσεις της, φέρνει στο φως και την μεγάλη διαφορά της Χριστιανικής Θρησκείας με άλλες μονοθεϊστικές θρησκείες, κατ' εξοχήν δε μ' εκείνη του Ισλάμ -με μεγαλύτερες ή μικρότερες διακυμάνσεις, ανάλογα με τις επιμέρους εκδοχές του- όπου κυριαρχεί ο άμεσος ή ο έμμεσος καταναγκασμός υποταγής στα κελεύσματά του. Σε αυτό το θρησκευτικό πεδίο η ελευθερία επιλογής θρησκευτικού προσανατολισμού απουσιάζει επιδεικτικώς και, μεταξύ άλλων συνεπειών, η αναζήτηση της αλήθειας αντικαθίσταται, σχεδόν σε απόλυτο βαθμό, από την άνευ όρων υποταγή στα κελεύσματα -κυρίως μέσω της διδασκαλίας των «προφητών»- του ενός και μοναδικού θεού. Afortiori, όταν το Ισλάμ προσλαμβάνει -σύνηθες φαινόμενο εκεί όπου επικρατεί γενικώς- «πολιτικές» διαστάσεις ως προς την αντίστοιχη κρατική οργάνωση, τότε αυτή η εγγενής έλλειψη Ελευθερίας μετατρέπεται και σε πλήρη συρρίκνωση ή και εξαφάνισή της κατά την άσκηση πλειάδας συναφών δικαιωμάτων.

Δ.Εκτός από την Ελευθερία, την «συμπόρευση» της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας με την Χριστιανική Διδασκαλία -και, επέκεινα, με τον Χριστιανισμό εν γένει, υφ' όλες του τις δογματικές εκφάνσεις, από την Ορθοδοξία και τον Καθολικισμό ως τον Προτεσταντισμό, εν συνόλω- διευκόλυνε και το γεγονός ότι η Διδασκαλία αυτή είναι επαρκώς εξοικειωμένη και με την έννοια της Αντιπροσώπευσης, αντίθετα προς άλλες μονοθεϊστικές θρησκείες, με κυριότερο παράδειγμα και πάλι εκείνο του Ισλάμ. Πραγματικά, πολλές περικοπές των Ευαγγελίων, όπως αναπτύχθηκαν και εξειδικεύθηκαν στην συνέχεια από την Χριστιανική Διδασκαλία, αποδεικνύουν εμφατικώς ότι κατά την Διδασκαλία αυτή ο Χριστός ήλθε στην Γη ως εκπρόσωπος και αντιπρόσωπος του Θεού, «διὰτὴν ἡμετέραν σωτηρίαν». Όταν, λοιπόν, εμφανίσθηκε και εμπεδώθηκε η Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία -η οποία, από πλευράς οργανωτικής, είναι πρωτίστως πολίτευμα που λειτουργεί υπό όρους αντιπροσώπευσης- η Χριστιανική Διδασκαλία είχε προ πολλού ολοκληρωθεί και στην βάση των ως άνω ευαγγελικών περικοπών, ώστε η Αντιπροσώπευση να μην της είναι εχθρική ή και απλώς ξένη, ως μέθοδος δημοκρατικής διακυβέρνησης των πολιτών. Όλως αντιθέτως, η Αντιπροσώπευση της ήταν τόσο «οικεία εκ των έσω», ώστε να την αποδέχεται, afortiori, και δια της οδού του προμνημονευόμενου «ἀπόδοτε τά τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι».

Ε. Όπως προεκτέθηκε και για την έννοια της Ελευθερίας, ουδεμία άλλη, πέραν της Χριστιανικής, μονοθεϊστική θρησκεία γνωρίζει και «ενστερνίζεται», στο πλαίσιο της δογματικής της θεμελίωσης, την έννοια της Αντιπροσώπευσης, στο σύνολό της. Σε όλες, ανεξαιρέτως, «ο ένας και μοναδικός θεός» εκφράζεται είτε eoipso -υπό την εκδοχή ενός είδους «θρησκευτικού σολιψισμού»- είτε μέσω θρησκευτικών αξιωματούχων, οι οποίοι όμως δεν εκλαμβάνονται ως «εκπρόσωποι» του θεού, αλλ' απλώς ως «πεφωτισμένοι» επί Γης λειτουργοί του.

1. Η ιστορική και θρησκευτική αυτή πραγματικότητα ισχύει πολύ περισσότερο για το Ισλάμ, ανεξαρτήτως των εντός αυτού διαφοροποιήσεων. Ιδίως δε ανεξαρτήτως της κυρίαρχης διάκρισης μεταξύ σιιτών και σουνιτών. Με την διευκρίνιση, ότι στο πεδίο των φονταμενταλιστικών τάσεων του Ισλάμ η δυσχέρεια σύλληψης της Αντιπροσώπευσης μεταξύ θεού και ανθρώπων είναι πολύ πιο έντονη, έως ανυπέρβλητη. Συγκεκριμένα δε στο Ισλάμ, εν γένει, ο Αλάχ κατ' ουδένα τρόπο εκπροσωπείται επί Γης από τους προφήτες, συμπεριλαμβανομένου του Μωάμεθ. Διόλου τυχαίο, άλλωστε, ότι ο όρος «μωαμεθανός» ισοδυναμεί με ευθεία θρησκευτική υποτίμηση των αυθεντικών πιστών του Ισλάμ. Συνακόλουθα, οι προφήτες του Ισλάμ είναι αποκλειστικώς και μόνο λειτουργοί του Αλάχ, και εκτελούν τις εντολές του με τελικούς αποδέκτες τους πιστούς Μουσουλμάνους.

2. Εν τέλει, λοιπόν, η σχέση μεταξύ Αλλάχ και πιστών είναι «κάθετη» και ευθεία, δίχως την καθ' οιονδήποτε τρόπο παρεμβολή των εκπροσώπων του επί γης. Συνοπτικώς, στο πεδίο του Χριστιανισμού ο Χριστός είναι το θεμέλιο της Εκκλησίας. Ενώ στο Ισλάμ αρχή και τέλος του «πληρώματος των πιστών» είναι ο Αλλάχ, και μόνο. Επομένως, και όπως προεκτέθηκε, όπου το Ισλάμ ασκεί ευθεία επιρροή στον τρόπο πολιτειακής οργάνωσης συγκεκριμένων Κρατών, είναι εξαιρετικά δυσχερής -ίσως δε και αδύνατη ως προς την στοιχειώδη εξοικείωση των πολιτών των ως άνω Κρατών με τα συστατικά, τουλάχιστον, στοιχεία της αντιπροσώπευσης εν γένει- η εμπέδωση των θεσμών της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας.

Την ως άνω ιδιομορφία του Ισλάμ δυστυχώς αγνόησαν, με τεράστιες και επώδυνες συνέπειες, όσοι πολιτικοί εκπρόσωποι της Δύσης επιχείρησαν να επέμβουν σε Κράτη έντονης ισλαμικής επιρροής, με πρόθεση την «εκ των άνω» επιβολή άκρως «ευαίσθητων», από πλευράς δυνατότητας ουσιαστικής τους αφομοίωσης, θεσμών και πρακτικών της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας. Κατά τούτο, ακόμη και σήμερα βιώνουμε τις καταστροφικές συνέπειες των «εμπνευστών» και των «εκτελεστών» της λεγόμενης «Αραβικής Άνοιξης», η οποία ήλθε σ' ευθεία αντίθεση με τις ως άνω θεμελιώδεις ιδιομορφίες του Ισλάμ. Γι' αυτό και στις ισλαμικού προσανατολισμού Χώρες, στις οποίες στόχευε η «Αραβική Άνοιξη», η Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία ουδέποτε εφαρμόσθηκε, έστω και στοιχειωδώς, ακόμη και αν προβλέφθηκε σε συνταγματικό επίπεδο. Όλως αντιθέτως, η προσπάθεια «άνωθεν επιβολής» της επέφερε «τερατογενέσεις» ακραίων ισλαμικών φονταμενταλιστικών κινημάτων, απροκαλύπτως εχθρικών προς κάθε έννοια και μορφή Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας.»

Βραγγιανά Ευρυτανίας, 30.7.2022